УДК 347.4
DOI https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2026.5/11

Ментух Н. Ф.
https://orcid.org/0000-0002-1016-7635
Західноукраїнський національний університет

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СТОРІН СМАРТ-КОНТРАКТУ

Стаття присвячена дослідженню питань стосовно захисту прав та законних інтересів сторін смарт-контракту, а також обґрунтуванню на цій основі окремих проблемних аспектів.

Визначено, що смарт-контракти дійсно автоматизують процеси та знижують витрати, але вони створюють нові виклики для захисту прав учасників. Через відсутність класичних посередників (юристів, нотаріусів, судів) правова та технічна безпека сторін часто опиняється під загрозою. Актуальності також набуває питання, наскільки загальноприйнятими у даній ситуації можуть бути застосовані форми та способи захисту прав та законних інтересів суб'єктів.

Обґрунтовано, що смарт-контракти мають подвійну природу: вони автоматизують процеси та мінімізують людський фактор, але водночас створюють серйозні ризики для прав і майна громадян через свою технічну та юридичну специфіку.

Автором звернуто увагу на те, що дотримання балансу та пропорційності при самозахисті з використанням смарт-контрактів є однією з найгостріших дискусійних тем у сучасному праві.

Аргументовано, що ключовою характеристикою смарт-контрактів виступає їх здатність автоматично виконувати умови договору, роблячи при цьому їх особливо корисними в ситуаціях, за умови коли потрібно належним чином забезпечити виконання умов без потреби в примусовому виконанні. Також однією з найбільших переваг смарт-контрактів є відсутність необхідності в довірі між сторонами та можливості застосування до відносин сторін принципу добросовісності.

У статті автором зроблено висновки з питань даної проблематики.

А також обґрунтовано, що у практиці застосування смарт-контракт виступає допоміжним програмним інструментом, який забезпечує автоматичне виконання зобов'язань, але його повноцінна інтеграція в правове поле вимагає усунення значних законодавчих прогалин у цифровій сфері.

Ключові слова: *смарт-контракт, блокчейн, цифрові технології, захист прав, захист законних інтересів.*

Постановка проблеми. Поява технології блокчейн зумовила автоматизацію та оптимізацію процесів укладання ділових правочинів, що призвело до створення смарт-контрактів. Смарт-контракт (розумний контракт) становить собою комп'ютерний алгоритм, який самостійно виконує, контролює та забезпечує дотримання умов цифрової угоди без участі посередників.

З огляду на широке застосування цифрових технологій, включаючи криптовалюти та децентралізовані фінансові системи, роль смарт-контрактів стає все більш значущою. Їх вплив на регулювання комерційних відносин та покращення захисту прав сторін вимагає детального аналізу та розуміння.

Смарт-контракти мінімізують витрати на посередників і автоматизують процеси, але створюють серйозні правові та технічні ризики для їхніх учасників. Водночас при цьому виникає проблема ефективного захисту суб'єктів, які вступають у такі відносини. Також актуальним постає питання, наскільки загальноприйняті форми та способи захисту прав та законних інтересів суб'єктів можуть застосовуватися у тій чи іншій ситуації чи, ймовірніше, слід створити особливий специфічний механізм охорони прав та інтересів сторін

© Ментух Н. Ф., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

смарт-контрактів. Адже загальноприйняті класичні способи захисту цивільних прав (наприклад, присудження до виконання обов'язку в натурі) безпосередньо не застосовуються до смарт-контрактів через незмінність та автоматичний характер блокчейн-коду, тому потрібне формування специфічних техніко-юридичних механізмів охорони.

Нормальний цивільний оборот передбачає не лише визнання за суб'єктами певних цивільних прав, а й забезпечення їхньої надійної правової охорони. У зв'язку з цим актуальним є дослідження питання щодо окремих проблемних аспектів захисту прав та інтересів сторін смарт-контракту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичну базу для написання даної статті склали праці таких українських та зарубіжних науковців, як: О.І. Антонюк, В. Варавка, А. Гурова, І. Діковська, Р. Зімерман, М. Кірпачова, Ю.В. Кривенко, В.С. Овчаренко, С. Петручіно, М. Раскін, К.Ш. Філіпченко, О.І. Чепис, І.А. Шуміло, Я.Ю. Щербовський та ін.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження питань стосовно захисту прав та законних інтересів сторін смарт-контракту, а також обґрунтування на цій основі окремих проблемних аспектів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Захист прав учасників смарт-контрактів утруднений через незворотність блокчейн-коду та недосконаліть традиційного законодавства. Впровадження смарт-контрактів докорінно змінює підхід до класичних інститутів цивільного та господарського права. Оскільки смарт-контракт є цифровим алгоритмом, який автоматично виконує умови договору при настанні визначених подій, традиційні юридичні концепції потребують свого переосмислення. Смарт-контракт автоматично виконує закладені у нього алгоритми та гарантує виконання умов договору без участі людини чи посередників, тому фактично завдяки використанню смарт-контрактів усуваються ризики недобросовісності сторін договору. Водночас може виникнути невиконання зобов'язання, оформленого за допомогою смарт-контракту, але причиною цього здебільшого виступатиме технічна помилка. У більшості випадків невиконання або некоректне виконання зобов'язання в смарт-контракті стається саме через технічні помилки в коді або збої в інфраструктурі, а не через свідому відмову сторони платити чи виконувати умови.

Розвиток ІТ-технологій та поява смарт-контрактів створили суттєвий правовий вакуум, який вимагає негайного реформування договірного права. Традиційні юридичні інститути не завжди здатні адаптуватися до умов, де договір виконується автоматично за допомогою комп'ютерного коду. Насамперед це стосується технології блокчейну – алгоритму, що опосередковує безпечний розвиток, укладання та виконання смарт-контрактів.

Після написання коду смарт-контракт компілюється та розгортається (деплоїться) у мережі блокчейн, де він зберігається й виконується автоматично без участі виконавця (продавця, підрядника, виконавця за договором надання послуги і т.п.) при дотриманні заздалегідь визначених умов. Крім того, абсолютна незмінність та безпека коду є фундаментальним правилом розробки смарт-контрактів. Оскільки блокчейн функціонує як децентралізоване середовище, будь-яка логічна помилка чи залишений бекдор стають публічно доступними для аналізу зловмисниками.

Однак, з однієї сторони, надаючи учасникам угоди широкі можливості для саморегулювання, смарт-контракт полегшує реалізацію договірних зобов'язань, але з іншої – містить у собі суттєві загрози порушення прав громадян та їх майнових інтересів, як от: проблема ідентифікації особи сторін угоди; низький рівень усвідомленості громадян щодо власної правової безпеки є приманкою для «цифрових» шахраїв; якщо на етапі укладання смарт-контракту в інформаційну систему було внесено помилкові відомості або документи з вадами достовірності чи законності, то всі наступні юридично значущі дії матимуть ті самі вади; цифрові технології не гарантують автентичність первинного документа, на основі якого виникає право; відсутність можливості внесення змін до укладеного смарт-контракту; інформаційна система не може перевірити реальну волю учасників договору, переконатися в свідомості та добровільності їх дій; ризики порушення прав та визнання правочину недійсним виникають в учасників не одного, а цілого ланцюжка договорів.

Незважаючи на це, саме поняття «смарт-контракт», як відзначає Ю.В. Кривенко, «з небувалою швидкістю поширилося у всьому світі і вже впроваджується у законодавство. У законах раніше не було аналога «розумному договору», тому потреба у створенні правових заходів, які б змогли забезпечувати його укладення та виконання з врахуванням захисту інтересів сторін, є очевидною» [1, с. 81].

Слід відзначити, що в юридичній літературі вже вказується на проблеми, пов'язані із самозахистом цивільних прав, коли технологія смарт-

контракту поєднується з технологією Інтернету речей (Internet of Things) [2, с. 83–84].

З'єднання смарт-контрактів з Інтернетом речей (IoT) стирає межу між цифровим та фізичним простором. Цифрова технологія стає здатною вплинути на суб'єктивні права та обов'язки учасників цивільних правовідносин.

В свою чергу, самозахистом згідно ч. 1 ст. 19 ЦК України є «застосування особою засобів протидії, які не забороняються законом і не суперечать моральним засадам суспільства» [3].

У своїй роботі О.І. Антонюк, у цивільному праві під самозахистом пропонує розуміти «можливість особи в разі порушення свого цивільного права чи інтересу, цивільного права чи інтересу іншої особи або створення реальної загрози такого порушення застосувати доцільну й адекватну протидію, яка не забороняється законом, не суперечить моральним засадам суспільства та спрямовується на попередження чи припинення цього порушення або ліквідацію його наслідків» [4, с. 23–27].

Переваги самозахисту перед усіма іншими способами захисту, як відзначає О.І. Чепис, є очевидними. Ними є ефективність та оперативність, забезпечена особистою зацікавленістю уповноваженої особи. Сучасний законодавець, на жаль, визначає лише в загальних рисах самозахист, не деталізуючи його [5, с. 217].

Таким чином, самозахист – це законні дії особи, які вона вчиняє для захисту свого права або права іншої особи від порушень і протиправних посягань, без звернення до суду чи інших державних органів.

Використання смарт-контрактів як технологічного механізму самозахисту цивільних прав кардинально змінює баланс сил у правовідносинах, оскільки автоматичне виконання коду усуває потребу в судовому чи виконавчому провадженні. Оскільки можливі ситуації, коли кредитор повністю перевіряє контроль над стягненням або обмеженням прав боржника автоматичним алгоритмам самозахисту, боржник часто опиняється у вразливому положенні через цифрову асиметрію та відсутність гнучкості в системі. Ситуація, коли кредитор повністю передає контроль над стягненням автоматичним алгоритмам, виникає явище, яке в правовій науці часто називають «цифровим самозахистом» або «алгоритмічним правозастосуванням».

У науковій літературі зазначається, що «має бути використаний принцип еквівалентності (еквівалентного підходу) при розгляді спорів, пов'язаних із використанням технологічних засобів самозахисту прав учасників договірних відносин» [6].

Тому законодавчі правила, як зазначають С. П'єтро і П.Ф. Паоло, спрямовані на забезпечення виконання цивільно-правових договорів, а також присвячені самозахисту суб'єктивних прав, мають бути поширені на ситуації, пов'язані з автоматичним виконанням смарт-контрактів [7].

Чинне українське законодавство прямо встановлює допустимість самозахисту цивільних прав. Однак способи самозахисту повинні бути пропорційними порушенням та не виходити за межі дій, необхідних для його припинення. Тобто, способи самозахисту повинні бути пропорційні до скоєного правопорушення (або загрози його вчинення) та легальні.

Водночас оцінка технологічних (автоматичних) способів самозахисту цивільних прав вимагає дотримання балансу між ефективністю захисту та недопущенням зловживання правом. Автоматизація (наприклад, смарт-контракти, автоматичне блокування доступу або автосписання неустойки) виключає людський фактор, що створює як переваги, так і ризики для учасників договору. Якщо такі автоматичні способи самозахисту цивільних прав (смарт-контракти) передбачені договором та їх використання не суперечить легальним критеріям самозахисту, вони є цілком прийнятними.

Смарт-контракт визначає специфіку порядку та способів укладання договору, виконання зобов'язань сторін, припинення договірних відносин. Це комп'ютерна програма, яка самостійно виконує закладені в неї умови при настанні певних тригерів (подій).

Варто відзначити, що відсутність єдиних стандартів та технічних правил для форми електронних документів блокує визнання смарт-контракту повноцінним окремим видом договору. Проте незважаючи на це, в Україні смарт-контракти мають величезний потенціал для трансформації класичного договірного права, хоча їхнє масове практичне застосування все ще перебуває на етапі становлення.

Смарт-контракти, як відзначає М. Раскін – це «угоди, що виконуються автоматизовано за допомогою комп'ютерних програм, що мають контроль над фізичними або цифровими об'єктами, реалізація яких відбувається без людського впливу і звернення до суду» [8].

Ключовою характеристикою смарт-контрактів виступає їх здатність автоматично виконувати умови договору, роблячи при цьому їх особливо корисними в ситуаціях, за умови коли потрібно належним чином забезпечити виконання умов без потреби в примусовому виконанні. Тобто автоматичне та гарантоване виконання є головною

цінністю смарт-контрактів. Вони виключають людський чинник, знижують витрати на юристів та посередників, а також прибирають необхідність йти до суду, якщо одна із сторін вирішить порушити договір. Код просто виконує закладені умови (принцип «код є закон»).

Проте, як відзначає Е. Барбрі, «одним із традиційних аргументів проти широкого використання смарт-контрактів – високий ризик шахрайських дій, які можуть бути скоєні на шкоду споживачам та іншим учасникам таких угод. Інший актуальний недолік смарт-контрактів – проблеми, що виникають під час розгляду судових справ у разі виникнення спору» [9, с. 77].

Цифровий та технологічний розрив (digital divide) між сторонами судового процесу є однією з найбільших проблем правосуддя у XXI столітті. Суду доведеться розбирати не лише юридичні, а й технічні питання, що створить проблеми як для самого суду, так і сторони справи, яка є більш слабкою щодо наявності технічних можливостей. Вже навіть такий короткий опис проблем, які можуть виникнути при використанні смарт-контрактів, поставить у глухий кут багатьох юристів у той момент, коли виникне необхідність захисту сторін такого договору, насамперед судового.

З цього приводу Я.Ю. Щербовський наголошує, що при роботі зі смарт-контрактами суттєву складність викликає можливість застосування норм цивільного законодавства про визнання правочинів недійсними [10, с. 335].

Так, на перший погляд видається питання про визнання недійсної угоди, вчиненої у відсутності повноважень на її вчинення (наприклад, за наявності недійсної довіреності), або угоди, вчиненою недієздатною особою. Водночас не зовсім зрозумілим є те, як механізм визнання угод недійсними діятиме стосовно смарт-контрактів, адже укладати угоду від імені сторін буде комп'ютер. Тобто застосування класичних правил про недійсність угод (через відсутність повноважень або недієздатність) до смарт-контрактів викликає складні юридичні питання, оскільки код виконується автоматично без волевиявлення людини на момент транзакції.

Слід відзначити, що смарт-контракти – це комп'ютерні алгоритми, які самостійно виконують, контролюють та засвідчують умови цифрової угоди. Вони працюють у децентралізованому середовищі (зазвичай на базі блокчейну), що повністю виключає людський фактор та необхідність залучення таких посередників, як банки, юристи або нотаріуси. Вони надають можливість для сторін укладати угоди згідно наперед визначених умов, які виконуються автоматично, за умови коли виконуються певні передбачені події.

Також концепція «trustless» (відсутність необхідності в довірі) є фундаментальною перевагою смарт-контрактів. Тобто умови угоди встановлюються в коді контракту та виконуються точно згідно даних умов, забезпечуючи при цьому прозорість, відсутність можливості зміни умов угоди та усунення можливості шахрайства або спорів.

В Україні укладання смарт-контрактів між суб'єктами господарювання повністю узгоджується із фундаментальним принципом свободи договору (ст. 3, ст. 6 та ст. 627 Цивільного кодексу України). Сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог законодавства [3].

Також, можливим є застосування до відносин сторін принципу добросовісності.

Застосування принципу добросовісності до ситуації зі смарт-контрактами може бути принцип contra proferentem, який припускає, що у разі неясності умови договору та відсутності можливості встановити дійсну загальну волю сторін договору ця умова тлумачиться судом на користь контрагента сторони, яка підготувала проект договору або запропонувала формулювання неясної умови. Тобто суб'єкт, відповідальний за підготовку програми, яка створила запрограмований договір, несе ризик неясності тих чи інших умов угоди.

Слід відзначити, що принцип contra proferentem (тлумачення проти укладача) може застосовуватися до смарт-контрактів, якщо одна із сторін одноосібно визначила їхній програмний код або умови, а текст містить непереборні неясності.

Як зазначає Р. Зімерман «традиційно правило contra proferentem застосовувалося у якості додаткового способу тлумачення умов договору – у випадку, коли умова була дійсно неясною і визначити волю сторін було утруднено. Зі спливом певного часу цільова спрямованість правила contra proferentem збагатилася: воно стало використовуватися для забезпечення справедливості змісту договору» [11, с. 641].

Водночас справедливість у даному випадку повинна виражатися в забезпечені балансу прав та законних інтересів сторін. Також використання принципу contra proferentem може забезпечувати й добросовісність поведінки сторін цивільного договору на майбутнє, з однієї сторони, але з іншої, як зазначає І. Діковська, «добросовісність як регулятор приватних договірних відносин є джерелом тлумачення приватних договорів» [12, с. 125].

На сьогодні в Україні правовий статус смарт-контрактів все ще перебуває на етапі формування, а судова практика за результатами їх використання залишається вкрай обмеженою та поодинокою.

Адже, як зауважують окремі дослідники, «смарт-контракти, як частина програмного забезпечення, зазвичай самі по собі не створюють зобов'язань, скоріше вони контролюють, відстежують, документують або виконують, вільно прийняті, зобов'язання, які були створені деінде» [13, с. 192–193].

У зв'язку з цим прогнозувати судову практику в цій сфері – завдання не з легких. Суди часто балансують між двома протилежними підходами: буквальним дотриманням норми закону та застосуванням загальних принципів права (таких як добросовісність, справедливість і розумність).

Ще одним цікавим питанням стосовно виконання умов смарт-контрактів є вирішення спорів між сторонами.

З цього приводу у своїй роботі В. Варавка зазначає, що «законодавча неврегульованість використання електронних договорів замість традиційних ставить під сумнів можливість судового захисту прав сторін у випадку виникнення спорів» [14, с. 17].

Власне вирішення спорів в межах мережі є однією із ключових фундаментальних проблем децентралізованих систем. У мережах, де всі учасники рівні, класичний інститут суддівства суперечить самій природі архітектури, оскільки будь-яке наділення владою одного суб'єкта створює центральну точку відмови і ризику.

У цьому контексті С. Петручіно пропонує використовувати арбітражні угоди, зокрема ту частину, яку об'єктивно не можна передати як код, відобразити в юридичній угоді, а іншу – передбачити власне як арбітражний смарт-контракт, зміст якого може полягати у введенні у мережу адміністратора, який перевірятиме код та додаватиме інформацію про транзакцію у разі, якщо визначить, що попередня була проведена не відповідно до протоколу або без врахування обставин об'єктивної дійсності [15, с. 174].

Вказана пропозиція, як відзначають А. Гурова та М. Кірпачова, може бути застосована лише у мережах на підставі дозволу та орієнтована на так зване «судочинство», влада якого походить із добровільного погодження сторін, тобто договору. З цієї позиції автори припускають, що й у третейській угоді відповідні умови можуть бути прописані, частина з яких буде відображена у формі коду смарт-контракту [16, с. 28].

Незважаючи на те, що застосування смарт-контракту не є поширеним у цивільно-правовому обороті, проте судова практика містить достатню кількість справ, що дозволяють зробити висновок про те, що суди першої інстанції стикаються з серйозними труднощами при розгляді справ, пов'язаних із смарт-контрактами, через відсутність чіткого профільного законодавства, специфічних процесуальних інструментів та необхідної технічної експертизи.

Таким чином, однією з найважливіших проблем, пов'язаних з використанням смарт-контрактів, є проблема захисту прав його учасників.

Слушним видається твердження В. Мороз про те, що смарт-контракти вже найближчим часом будуть панівним інструментом бізнес-відносин, а юристи повинні володіти не лише відмінними знаннями права, але й розуміти математичні процеси. Автор також висловлює свої сподівання, що найближчим часом в законодавстві України законодавець зможе закласти ефективні механізми регулювання взаємовідносин учасників смарт-контрактів та дієві інструменти захисту їхніх прав [17].

Висновки. Отже, що стосується проблеми захисту сторін смарт-контракту, то слід висловити надію на те, що судова практика адаптує класичні принципи цивільного права (насамперед, добросовісності та юридичної рівності учасників правовідносин) до смарт-контрактів, а не відмовиться від них. Автоматичне виконання коду не повинно скасовувати захист прав учасників. У протилежному випадку смарт-контракти можуть активно використовуватися несумлінними учасниками цивільного обороту для різних зловживань. Адже якщо правова система або сам код смарт-контракту не мають запобіжників, зловмисники можуть використовувати їх для махінацій.

Загалом у практиці правозастосування в Україні та світі кваліфікація смарт-контракту як допоміжної програмної угоди та інструменту захисту прав викликає жваві дискусії. Головна проблема полягає в тому, що традиційне цивільне законодавство не завжди встигає за розвитком технології блокчейн. У зв'язку з цим, вбачаємо за доцільне виробити єдині технічні вимоги та правила до форми електронних документів для можливості автоматизації перевірок змісту смарт-контракту, що дозволить максимально захистити права учасників правовідносин. Адже уніфікація технічних вимог і правил для електронних документів є базовою умовою для успішної автоматизації перевірки смарт-контрактів та надійного захисту прав усіх сторін.

Таким чином, у практиці застосування смарт-контракт є допоміжною програмною угодою, яка автоматизує виконання зобов'язань, але його повноцінний розвиток стримується відсутністю чіткого правового регулювання та прогалинами в цифровому законодавстві. Відтак, легалізація смарт-контрактів в Україні є ключовим кроком для їхнього вдосконалення, оскільки офіційне визнання інтегрує цей цифровий інструмент у класичне правове поле та перетворить його на надійний спосіб захисту прав учасників цивільних правовідносин.

Список літератури:

1. Кривенко Ю.В. Щодо поняття та ознак смарт-контракту. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2023 № 64. С. 80–83. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=161

2. Katarzyna Kryla-Cudna. Chapter 5: Consumer contracts and the Internet of Things. *Research Handbook in Data Science and Law. Edward Elgar.* 2018. Pp. 83–107. DOI: https://doi.org/10.4337/9781788111300.00012

3. Антонюк О.І. Заходи самозахисту цивільних прав та інтересів. *Підприємництво, господарство і право.* 2003. № 6. С. 23–27.

4. Чепис О.І. До питання самозахисту цивільних прав та законних інтересів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО.* 2015. Випуск 35. Частина ІІ. Том 1. С. 213–217. URL: https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2020/12/No.35-2-1.pdf

5. Michael Furmston (ed.). The Future of the Law of Contract. Routledge. 2020. London. 302 pp.

6. Sirena, Pietro and Patti, Francesco Paolo. Smart Contracts and Automation of Private Relationships. *Bocconi Legal Studies Research Paper.* 2020. No. 3662402. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3662402

7. Raskin M. The Law and Legality of Smart Contracts. *Georgetown Law Technology Review*. 2017. No. 304. Pp. 37. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2959166

8. Barbry Par Éric. Smart contracts… Aspects juridiques! *RÉALITÉS INDUSTRIELLES – AOÛT*. 2017. No. 3. P. 77–80. URL: https://stm.cairn.info/revue-realites-industrielles-2017-3-page-77

9. Szczerbowski Jakub J. Place of Smart Contracts in Civil Law. *A Few Comments on Form and Interpretation* (November 9, 2017). Proceedings of the 12th Annual International Scientific Conference NEW TRENDS 2017. Published by: Private College of Economic Studies Znojmo, P. 333–338. URL: https://ssrn.com/abstract=3095933

10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року. *Відомості Верховної Ради. 2003.* №№ 40-44. Ст. 356.

11. Zimmermann R. The Law of Obligation. Roman Foundation of the Civilian Tradition. N. Y. 1996. 1312 p. P. 641.

12. Діковська І. Добросовісність – принцип регулювання міжнародних приватних договірних відносин. *Право України.* 2012. № 9. С. 118–127. URL: https://pravoua.com.ua/uk/store/pravoukr/2012-9

13. Шуміло І.А., Овчаренко В.С., Філіпченко К.Ш. Правова природа старт-контрактів та проблемні питання вибору права. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : електронне наукове видання* : збірник. 2021. № 6 (18). С. 188–196. URL: https://maup.com.ua/assets/files/expert/18/13.pdf

14. Варавка В. Смарт-контракт як форма цивільно-правового договору. *Юридичні науки.* 2019. № 4(111). С. 15–20.

15. Silvia Petruzzino. Blockchain and Smart-Contracts: a New Challenges for International Commercial Arbitration. Czech Yearbook of Arbitration. *Arbitration and International Treaties, Customs and Standards*. 2020. vol. 10. pp. 161–179.

16. Гурова А., Кірпачова М. Правові засади застосування блокчейн у космічній діяльності: ключові елементи та моделі організації технології. *Підприємництво, господарство і право.* 2020. № 9. С. 24–30. https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.9.05

17. Мороз В. Смарт-контракти: в чому родзинка? *Юридична газета online.* № 46(648). 2018. URL: https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/cmartkontrakti-v-chomu-rodzinka.html

Mentukh N. F. PROBLEMOUS ASPECTS OF PROTECTING THE RIGHTS AND LEGAL INTERESTS OF THE PARTIES TO A SMART CONTRACT

The article is devoted to the study of issues related to the protection of the rights and legitimate interests of the parties to a smart contract, as well as the justification of individual problematic aspects on this basis.

It is determined that smart contracts do automate processes and reduce costs, but they create new challenges for the protection of the rights of participants. Due to the absence of classical intermediaries (lawyers, notaries, courts), the legal and technical security of the parties is often threatened. The question of how generally accepted the forms and methods of protecting the rights and legitimate interests of subjects can be applied in a given situation also becomes relevant.

It is substantiated that smart contracts have a dual nature: they automate processes and minimize the human factor, but at the same time they create serious risks to the rights and property of citizens due to their technical and legal specificity.

The author draws attention to the fact that maintaining balance and proportionality in self-defense using smart contracts is one of the most acute discussion topics in modern law.

It is argued that the key characteristic of smart contracts is their ability to automatically fulfill the terms of the contract, making them particularly useful in situations where it is necessary to properly ensure the fulfillment of the terms without the need for forced execution. Also, one of the greatest advantages of smart contracts is the absence of the need for trust between the parties and the possibility of applying the principle of good faith to the relations of the parties.

In the article, the author draws conclusions on the issues of this issue.

It is also substantiated that in the practice of application, a smart contract acts as an auxiliary software tool that ensures the automatic fulfillment of obligations, but its full integration into the legal field requires the elimination of significant legislative gaps in the digital sphere.

Keywords: *smart contract, blockchain, digital technologies, protection of rights, protection of legitimate interests.*

Дата першого надходження статті до видання: 01.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026